

Ingrida Bertulienė
Rūta Girdzijauskienė
Rūta Vildžiūnienė

VIEVERSYS

Muzikos vadovėlis IV klasei
su kompaktine plokšte

TURINYS

6	💧	VIEVERSIO PASVEIKINIMAS	42	✳	AŠ PRADĖSIU NUO PRADŽIOS...
8	💧	SKAMBANTIS TRAUKINYS	44	✳	MANO VARDAS – LIETUVA
10	💧	RUGSĖJO NUOTAIKOS	46	✳	DIDŽIAUSIAS DAINININKO TURTAS
12	💧	PAUKŠČIUS IŠLYDINT	48	✳	VIEVERSIO LAIŠKAS
14	💧	MUZIKOS KALBA	50	⚙	SUGRĮŽTANTYS GIESMININKAI
16	💧	SKAMBANTI KNYGELĖ	52	⚙	VISUS ĮSUKANČIOS ŠVENTĖS
18	💧	PAŠAUKTI TARNAUTI MUZIKAI	54	⚙	PAVASARIO NUOTAIKOS
20	💧	RONDO	56	⚙	TAS MARGAS MUZIKUOJANTIS PASAULIS
22	💧	APIE GERĄ MUZIKĄ	58	⚙	MUZIKOS PAMOKA
24	💧	APDAINUOSIU PASAULIO MEDĮ	60	⚙	MAMOS DIENA
26	💧	VARIACIJOS	62	⚙	ANKSTYVĄ PAVASARIO RYTĄ...
28	💧	VIEVERSIO LAIŠKAS	64	⚙	MUZIKINĖ ABĖCĖLĖ
30	✳	EINA SAULELĖ APLINKUI DANGŲ	66	⚙	VIEVERSIO LAIŠKAS
32	✳	SNAIGIŲ MUZIKA	68	⚙	AT SISVEIKINIMAS
34	✳	KALĖDŲ STEBUKLAS	70	●	RITMO PRATIMAI
36	✳	MAŽOJI MUZIKOS ISTORIJA	72	●	LIETUVIŲ LIAUDIES DAINOS
40	✳	ŽAIDIMŲ PYNĖ	76	●	GROK FLEITA

MUZIKOS KALBA

Muziką, kaip ir bet kurią kitą kalbą, galima užrašyti, girdėti, ja bendrauti. Muzika galima iškilmingai sveikinti, švelniai guosti, nuoširdžiai žavėti, netikėtai nustebinti.

- Svarstyklės, kas lemia muzikos nuotaiką.

Pakalbėkime apie tai, kas padeda suprasti muzikos kalbą.

Ritmas. Jei kūrinyje daug pusinių, ketvirtinių natų, muzikos nuotaika tikriausiai bus rami, svajinga. Jei garsai juda aštuntinėmis natomis, muzika veržli, gyva ar nerimastinga.

Tempas. Kūrinio natas galima atlikti ir greitai, ir lėtai. Kai tempas lėtas, neskubus, muzika tikriausiai bus daininga, romantiška ar didinga. Jei muzika atliekama greitu tempu, ji grakšti, žaisminga ar ugninga.

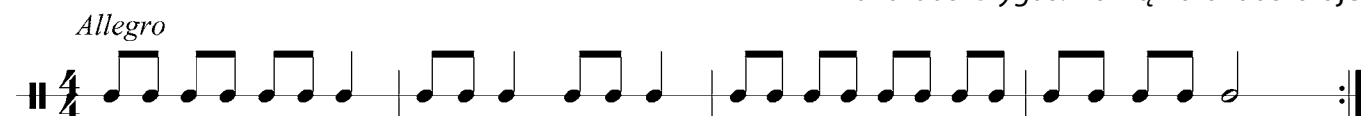
Metras. Muzika $\frac{2}{4}$ ir $\frac{4}{4}$ metru žingsniuoja tvirtai, tolygiai, kartais atsargiai, o $\frac{3}{4}$ metru sukasi, linguoja, supasi.

- Prisimink girdėtus Edvardo Grygo ir Kamilio Sen Sanso kūrinius. Kuo skiriasi jų nuotaika? Palygink muzikos kūrinių ritmą, tempą ir metrą.

Muzikos tempas

Allegro – greitas
Andante – neskubus
Lento – labai lėtas

Edvardas Grygas. Kalnų karaliaus oloje

Kamilis Sen Sansas. Gulbė

Atkreipk dėmesį! Dvi ritminės natos, sujungtos lankeliu, atliekamos kaip viena nata, o jų trukmės vertės sumuojamos.

Dinamikos ženklai rodo, koku garsumu reikia atlikti muziką: tyliai ar garsiai, garsinant ar tylinant. *Forte* padeda sukurti džiaugsmingą ar dramatišką, *piano* – paslaptinę, svajingą ar liūdną nuotaiką.

Dinamikos ženklai

f forte – garsiai
mf mezzo forte [meco forte] – vidutiniškai garsiai
mp mezzo piano [meco piano] – vidutiniškai tyliai
p piano – tyliai
 crescendo [kreščendo] – garsinant
 diminuendo – tylinant

Kaip atlikti kūrinį, kad jis būtų įdomus, savitas? Atliekant *legato* muzika skambės melodingai ir dainingai, *non legato* – tvirtai ir ryžtingai, *staccato* – grakščiai ir lengvai.

Garsų išgavimo ir jungimo būdai

legato – atliekama jungiant garsus
non legato – atliekama nejungiant garsų
staccato [stakato] – atliekama trumpais, nejungiamais garsais

Tempas, dinamikos ženklai, garsų išgavimo ir jungimo būdai rašomi itališkai.

- Klausyk vokiečių kompozitoriaus Johaneso Bramso „Vengrų šokio“.
- Kaip keičiasi kūrinio nuotaika, tempas, dinamika, garsų išgavimo ir jungimo būdai?
- Solfedžiuk, dainuok lietuvių liaudies dainas skirtingu tempu, dinamika, garsų išgavimo būdu. Svarstyklės, kaip keičiasi dainelės.

Vijo lizdą pelėda

Lietuvių liaudies daina

Peri vaikus pelėda...
 Juodi vaikai pelėdos...
 Pirko muilo pelėda...
 Prausė vaikus pelėda...

Rėkė vaikai pelėdos...
 Gražūs vaikai pelėdos...
 Myli vaikus pelėda...
 Smagūs vaikai pelėdos...

Suprašė žvirblis didelę puotą

Lietuvių liaudies daina

Tiktai neprašė
 Vienos pelėdos,
 Vai vai, džium džium,
 Vienos pelėdos.

Atėjo pelėda
 Ir neprašyta,
 Vai vai, džium džium,
 Ir neprašyta.

Davė pelėdai
 Pusę pyrago,
 Vai vai, džium džium,
 Pusę pyrago.

SKAMBANTI KNYGELĖ

Ar knygelė gali skambėti? Jei į rankas paimsi natų knygą ir pagrosi iš jos keletą kūrinų, išgirsi įdomių muzikinių pasakojimų.

- Svarstyk, ką papasakotum, jei Tavęs paprašytų sukurti muzikinę knygelę bendraamžiams. Kaip pavadintum kūrinį? Kokia būtų jų muzika?

Kaip sukurti įdomų muzikinį pasakojimą? Muzikos kūrinys privalo turėti pagrindinę mintį, jame turi būti vienas kitą keičiančių įvykių. Muzikinis pasakojimas paprastai būna kelių dalių, kurios sudaro kūrinio visumą – formą. Kartais kūrinio dalys viena nuo kitos skiriasi tempu, kartais nuotaika, melodija, ritmu.

Klausyk Piotro Čaikovskio „Auklės pasakos“ iš rinkinio „Vaikų albumas“. Susipažink su **trijų dalių muzikos forma**. Dalis galima pažymėti ABA raidėmis.

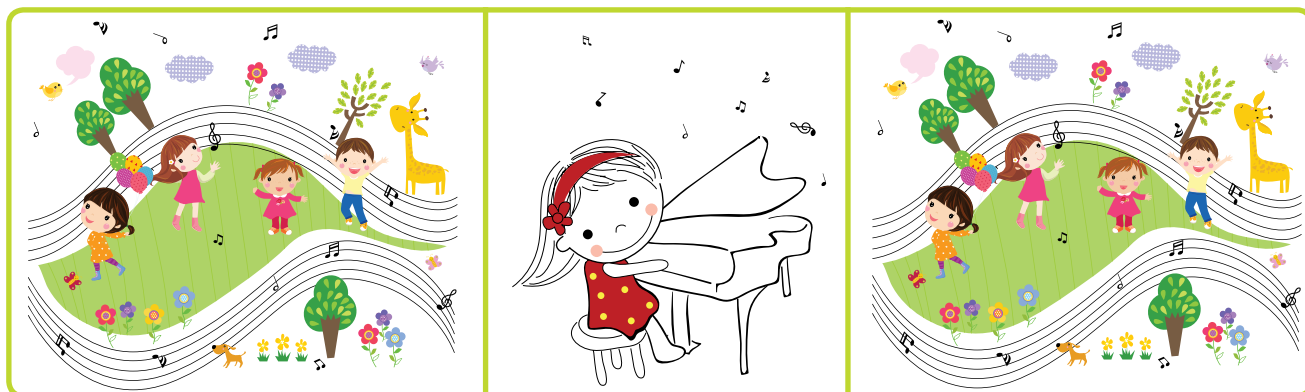
- Svarstyk, kodėl kompozitorius, kurdamas šį kūrinį, pasirinko trijų dalių ABA formą. Kodėl nusprendė pakartoti pirmąją dalį?

3

Pirma dalis A	Antra dalis B	Trečia dalis A
Žaisminga, intriguojanti. Melodija skamba aukštai. Muzika atliekama <i>piano</i> , <i>staccato</i> .	Rami, paslaptinga. Girdėti kartojama nata, melodija skamba žemai. Muzika atliekama <i>mezzo forte</i> , <i>legato</i> .	Pakartojama žaisminga, intriguojanti pirmą dalis. Melodija vėl skamba aukštai. Muzika atliekama <i>piano</i> , <i>staccato</i> .

- Klausyk Piotro Čaikovskio kūrinio „Saldi svajonė“ iš to paties rinkinio. Kuo skiriasi kūrinio dalys?
- Klausyk trijų dalių kūrinio, kurį sukūrė Tavo bendraamžiai. Kurk ir atlik muziką ir Tu. Sugalvok pavadinimą, nuspręsk, kuo viena dalis skirsis nuo kitos.
- Jei trijų dalių muzikinis pasakojimas būtų iliustruotas šiais paveikslėliais, kokia būtų kiekvienos dalies muzika?

4

Mano knygelės

Aloyzo Žilio muzika, Justino Marcinkevičiaus eilės

Mano knygelės dar plonos,
Mėlynos, žalios, raudonos.
Daug piešinėlių dailių,
Paukščių, žvėrelių, gėlių.

Priedainis:

Atbrenda vilkas per sniegą.
Kiškis pakrūmėje miega.
Bėgsiu tėvelį pašaukti!
Reikia tą vilką nušaut.

Vilkas baisus ir nedoras,
Didelis, pilkas ir storas,
Cimpina sau tarp pušų.
Aš kumšteliu jį mušu.

Priedainis:

Meiliai paglostau aš kiškį.
– Slėpkis greičiau, kiški piški!
Lįsk po eglutės skara,
Knygoje vilkas yra!

Atkreipk dėmesį! Pirmoji nata – prieštaktis, tai yra nepilnas taktas kūrinio pradžioje.

- Atlik pratimus trijų dalių ABA forma. Nuspręsk, kokia bus kartojama A dalis – ritmo ar solfedžiavimo pratimas.

Ramutės Skučaitės eilės

Šir - ma - sis ku - me - liuk, at - bėk iš pa - sa - kos. Šir -
ma - sis ku - me - liuk, pa - bėk - - - lik mums pa-sa-gą.

Rūtos Girdzijauskienės eilės

Cik cak cik cak pa - sa - gė - lės ne - ša mus į pa - sa - kė - lę.
Ne - ša pa - sa - gos mus į pa - sa - ką.
Ne - šiu nu - ne - šiu, ne - šiu par - ne - šiu.

VIEVERSIO LAIŠKAS

Sveikas, mielas drauge!

Greitai prabėgo ruduo – spalvingas, skambantis, muzikuojantis. Pasitikdamas žiemą svarstyk, kaip Tau sekėsi per muzikos pamokas dainuoti, solfedžuoti, ritmuoti, klausyti muzikos, ją kurti.

Pasitikrink – siunčiu penkias užduotis.

Linkiu sėkmės.

Vieversys

1. Kuri šiais mokslo metais išmokta daina patiko labiausiai? Kodėl? Pasiūlyk, koku tempu, dinamika ją būtų galima atlikti. Kokius judesius ar ritminį pritarimą taikytum? Įsivertink dainavimą balais nuo 1 iki 5 (1 – kol kas nepavyksta, 5 – puikiai pavyksta). Vertink, kaip Tau sekėsi:
 - gražiai padainuoti dainos melodiją;
 - balsu ir veido išraiška perteikti dainos nuotaiką;
 - pateikti įdomių pasiūlymų, kaip atlikti dainą.
2. Per pamokas klausei muzikos, sužinojai daug naujo. Kuo labiausiai susidomėjai? Kuris kūrinys ypač patiko? Kodėl? Pagalvok ir įsivertink balais nuo 1 iki 5, kaip Tau pavyko:
 - susikaupus ir įdėmiai klausytis muzikos;
 - paaiškinti, kuo patinkantis kūrinys išsiskiria iš kitų;
 - vaizdžiai apibūdinti muzikos nuotaiką, tempą, dinamiką, melodiją.

3. Pasirink vieną iš dviejų lietuvių liaudies dainų ir ją solfedžuok, dainuok. Įsivertink balais nuo 1 iki 5, kaip Tau sekėsi:

- tiksliai solfedžuoti melodiją;
- padainuoti melodiją;
- solfedžuojant, dainuojant nepamiršti kartojimo ženklų.

1. Ei - si - va mu - du a - bu - du tam - sio - jon gi - re - lėn a - bu - du.

2. Iš - lėk, sa - ka - le, iš - lėk, ne - si - vė - link.

Oi, vė - lus vė - lus, vė - lus va - ka - rė - lis, rė - lis.

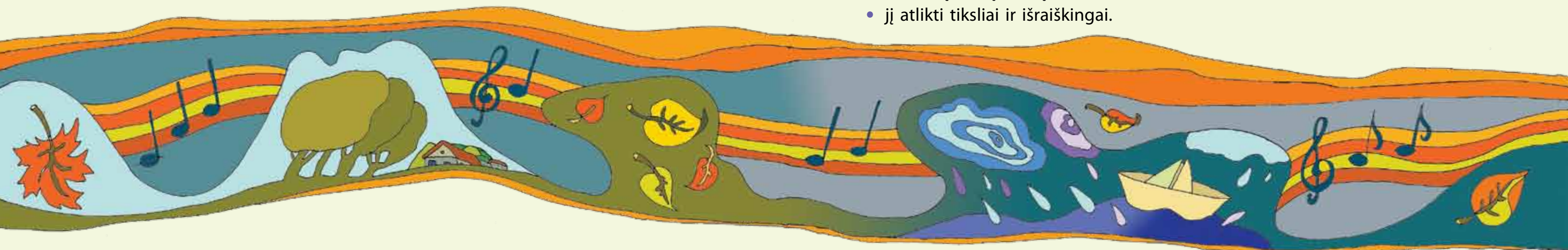
4. Pasirink ir ritmuok vieną iš dviejų pratimų. Įsivertink balais nuo 1 iki 5, kaip Tau pavyko:

- tiksliai atlikti ritmą;
- išlaikyti tempą ritmuojant;
- atlikti ritmą pagal dinamikos ženklus.

1. *f* *p* *f*

2. *p* *f*

5. Prisimink muzikos formas – trijų dalių, rondo ir variacijas. Kurk kūrinį vienas ar su klasės draugais. Įsivertink balais nuo 1 iki 5, ar sekėsi:
 - sukurti įdomų kūrinį;
 - jį atlikti tiksliai ir išraiškingai.

DIDŽIAUSIAS DAINININKO TURTAS

Gražus balsas – didžiausias dainininko turtas. Vieni dainininkai žavi sodriu, skambiu balsu. Kitų balsai lengvi, skaidrūs. Vieni gražiau išdainuoja aukštas natas, kiti – žemas.

Aukštas moters balsas vadinamas **sopranu**, aukštas vyro balsas – **tenoru**. Žemas natas išdainuojanti moteris dainininkė – **altas**, o žemą balsą turintis dainininkas vyras – **bosas**.

- Rask interneto tinklalapyje www.youtube.com Lietuvos dainininkų atliekamos muzikos įrašų. Kuo skiriasi soprano, alto, tenoro ir boso balsai?

sopranas
Joana Gedmintaitė

altas
Ieva Prudnikovaitė

tenoras
Vaidas Vyšniauskas

bosas
Liudas Mikalauskas

Chore taip pat dainuoja skirtingų balsų dainininkai. Pagal dainininkų balsus chorai gali būti keturių rūšių: **moterų**, **vyrų**, **vaikų** ir **mišrusis**.

Moterų ir vaikų choruose dainininkų balsai skirstomi į sopranus ir altus.

Vyrų chore dainuoja tenorai ir bosai, o mišriajame chore – sopranai, altai, tenorai, bosai.

- Klausyk mišriojo choro atliekamos lietuvių liaudies dainos „Lek gervelė“. Kaip manai, kodėl skirtingos dainininkų balsų grupės atlieka vis kitą posmą? Kaip skambėtų daina, jei ją atliktų moterų, vyrų arba vaikų choras? **21**
- Svarstyk, koks Tavo balsas. Padainuok dainą aukštesniu ir žemesniu balsu. Kaip Tau pačiam patogiau dainuoti? Paklausk draugų ir mokytojo, kada geriau skamba Tavo balsas?
- Solfedžiuok, dainuok. Atlik pratimą rondo forma ABACA. Pasiskirstykite į aukštų ir žemų balsų grupes, B ir C dalies viršutinę eilutę atlieka aukšti, o apatinę – žemi balsai.

A

Pa-dai-nuo-kim aš ir tu, taip sma-gu dai-nuot kar - tu.
Jei dai-nuo - si - me vi - si, nus-kam-bės dai - na gra - ži.

B

Lia lia lia... lia ...

lia ... lia ...

C

Lia ...

lia...

- Ritmuok, skanduok skirtingo aukščio balsu:
↑ aukštai, ↓ žemai, ~~~~~ aukštėjančiai, ~~~~~ žemėjančiai.

Di-li di-li di-li di-li di-li di-li di-li di-li di-li di-li

Bom bom bom di-li di-li di-li di-li bom